

PVC-produkter - tillsyn över detaljhandeln

Tillsynsprojekt i samarbete mellan
Malmö, Göteborg, Helsingborg och Stockholm

VI SKALL STRÄVA EFTER STÄNDIGA FÖRBÄTTRINGAR!

För att bli trovärdiga i vår roll som tillsynsmyndighet måste vi visa att vi ställer krav på oss själva. Genom att skaffa oss egen erfarenhet av miljöledning blir vi en bättre samarbetspartner till företag, organisationer och enskilda i deras miljöarbete.

Miljöpolicy

Miljöförvaltningen arbetar på uppdrag av miljö- och klimatnämnden för att nå visionen om den långsiktigt hållbara utvecklingen av staden. För att vi ska bli framgångsrika är det viktigt att vi i alla situationer uppfattas som goda förebilder.

Vår egen påverkan

Vi ska när vi utför vårt arbete vara medvetna om vår egen miljöpåverkan.

Denna påverkan uppkommer som följd av innehållet i de tjänster vi producerar och hur vi till exempel utnyttjar våra lokaler, reser i tjänsten och gör våra inköp.

Ständiga förbättringar

Vi ska arbeta för att åstadkomma ständiga förbättringar när det gäller vårt miljöarbete.

Detta innefattar både direkt som indirekt påverkan.

Bli ledande

Vi ska med vår egen miljöanpassning ligga över de krav vi som tillsynsmyndighet ställer på andra.

Detta innebär att vi med god marginal följer de lagar och andra bestämmelser som gäller för vår verksamhet samt att vi med detta åtar oss att bedriva ett förebyggande miljöarbete.

Samarbete med andra

Vi ska ständigt arbeta med att utveckla miljöarbetet genom samarbete och utbyte med andra aktörer.

Vi själva som resurs

Vi ska nå goda resultat i miljöarbetet genom kunnig och engagerad personal som ansvarsfullt och med helhetsperspektiv tar aktiv del i arbetet. Förvaltningen satsar kontinuerligt på utbildning och information för att alla anställda ska kunna ta ansvar i enlighet med budget och interna miljömål.

Innehåll

Innehåll	1
Sammanfattning	2
1. Bakgrund	4
1.1 Storstadssamarbetet	4
1.2 Kemikalier i plastprodukter	4
1.3 Regler om varor i Reach.....	5
1.4 Regler i annan EU-lagstiftning.....	6
1.5 Lagstöd i miljöbalken	6
1.6 Projektets huvudsakliga mål	6
2 Genomförande	7
3 Resultat	8
3.1 Inspekterade butiker.....	8
3.2 Sammanställning av frågor och svar	8
3.3 Analyser	9
4 Diskussion och slutsatser	10
4.1 Butikernas kunskap.....	10
4.2 Kemikaliekrav och informationsplikt.....	10
4.3 Tillsynen när leverantörsledet	10
4.4 Innehåll av farliga kemikalier	11
4.5 Erotikbutiker	12
4.6 Samverkan.....	12
Bilagor	13
Bilaga 1 Brev till butiker	13
Bilaga 2 Checklista	15

Sammanfattning

Miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg Malmö och Helsingborg har ett samarbete kring kemikalietillsyn med fokus på kemikalier i varor. I denna rapport presenteras resultaten från ett tillsynsprojekt där 20 butiker som säljer PVC produkter besökts.

Regler om kemikalier i varor finns främst i den europeiska kemikalielagstiftningen Reach (förordning (EG) nr 1907/2006), som trädde i kraft i EU 2007. I Reach finns också en så kallad kandidatförteckning över särskilt farliga ämnen. Med den följer ett informationskrav som innebär att den som säljer en vara är skyldig att informera sina kunder om varan innehåller ett ämne på kandidatförteckningen. Tillsynen har också stöd i miljöbalkens allmänna hänsynsregler.

Projektets huvudsakliga mål var att:

- öka kunskapen om kemikalier i varor hos butikerna
- undersöka butikernas rutiner för att uppfylla informationskravet i Reach
- ta reda på hur butikernas kemikaliearbete fungerar när det gäller varor
- undersöka om varorna innehåller mjukgörare på kandidatförteckningen och förbjudna klorparaffiner.

Vid inspektionerna i butikerna ställde förvaltningarna frågor i syfte att få information om ovanstående punkter. Två PVC-varor per butik valdes ut och för dem ställdes frågor om deras kemikalieinnehåll. Varorna analyserades för att se om de innehöll ftalater och kortkedjiga klorparaffiner. Sammanlagt valdes 19 varor ut.

De viktigaste resultaten var följande:

- Butikerna har fått ökad kunskap vilket ökar förutsättningarna för att de ska kunna undvika oönskade kemikalier i sina varor framöver. Några företag har också uppgivit att de nu kommer att börja ställa kemikaliekrav.
- Leverantörerna har uppmärksammats på informationskravet i Reach då butikerna kontaktat dem för att få information om varorna. Även förvaltningarna har haft kontakt med en del av dem. Leverantörer som överlåtit produkter som innehåller ämnen på kandidatförteckningen kommer också att kontaktas av Kemikalieinspektionen.
- Analyserna har visat att de farligaste ftalaterna fortfarande förekommer i PVC-produkter. Detta understryker hur viktigt det är att ställa kemikaliekrav vid inköp och att följa upp kraven. De visar också att det är viktigt att fortsatt kontrollera denna produktgrupp.

- 5 varor innehöll för höga halter av ftalater på kandidatförteckningen över 0,1 vikt%. Ytterligare 5 varor innehöll ftalater som inte finns upptagna på kandidatförteckningen. Två varor innehöll kortkedjiga klorparaffiner som är förbjudna. Dessa har plockats bort från butik.

Projektet har också fått en viss medial uppmärksamhet speciellt vad gäller mjukgörare i erotikprodukter.

1. Bakgrund

1.1 Storstadssamarbetet

Miljöförvaltningarna i, Stockholm, Göteborg Malmö och Helsingborg har ett samarbete kring kemikalietillsyn med fokus på kemikalier i varor. Majoriteten av projekten som hittills har genomförts har handlat om varutillsyn i detaljhandeln. Genom samarbetet kan vi samordna våra resurser och också nå ett större antal aktörer i landet. Fler varor kan analyseras vilket ger ett bättre underlag för att bedöma hur lagstiftningen följs. Det innebär också att tillsynsarbetet får större genomslag.

I tidigare projekt har bland annat leksaksbutiker och lågprisbutiker som säljer leksaker besökts. I dessa projekt har fokus legat på leksaker där vissa ftalater inte får förekomma. I detta projekt har förvaltningarna tittat närmare på andra produkter tillverkade av PVC plast. PVC-plast är ibland mjukgjord med ftalater, som kan vara både hälso- och miljöfarliga. PVC-plast kan också innehålla kortkedjiga klorparaffiner som är inte är tillåtna att använda.

1.2 Kemikalier i plastprodukter

Kortkedjiga klorparaffiner är en grupp industrikemikalier som bland annat vid tillverkning polyvinyl klorid (PVC). Kortkedjiga klorparaffiner är mycket giftigt för vattenlevande organismer.

PVC plast kan innehålla upp till femtio vikt% ftalater som kan läcka ut ur plasten och tas upp av kroppen. Ftalater har påträffats i människor, i analyser som gjorts av blod, bröstmjölk och urin. En del ftalater får människan i sig genom direktkontakt med bland annat plaster som innehåller ftalater och en del indirekt till exempel genom födan eller genom damm som innehåller ftalater.

Vissa ftalater kan påverka hormonsystemet och orsaka försämrad fortplantningsförmåga. Det finns starka bevis för att DEHP, DBP och BBP kan skada fortplantningsförmåga och ECHA (den Europeiska kemikaliemyndigheten) har klassificerat dem som reproduktionstoxiska kategori 1B. DINP, DIDP och DNOP är inte klassificerade av ECHA men många forskningsstudier tyder på att de kan påverka reproduktionen. Med utgångspunkt från försiktighetsprincipen är även dessa begränsade (enligt Reach Bilaga XVII) i leksaker och barnavårdsartiklar som barn kan stoppa i munnen. Exponering sker dels genom direktkontakt men också indirekt via föda eller genom inandning av dammpartiklar som innehåller ftalater.

I projektet har några olika typer av butiker som säljer plastvaror valts ut. Exempel på varor som kan vara tillverkade av PVC är halkskyddsmattor, duschdraperier, vaxdukar, träningsredskap, trädgårdsslangar, trädgårdshandskar

och erotikprodukter. För flera av de undersökta plastvarorna medför användningen en direkt hudkontakt. Kemikalieinspektionen har i ett av sina tillsynsprojekt inspekterat sportartiklar. Där fann man produkter som innehöll ftalater som finns upptagna på kandidatförteckningen och även kortkedjiga klorparaffiner.

1.3 Regler om varor i Reach

Reach¹ - Förordning (EG) nr 1907/2006. Den europeiska kemikalielagstiftningen Reach reglerar i huvudsak kemiska produkter, men innehåller också en del regler som berör varor.

Bilaga XVII till Reach omfattar en del kemikalier som har sådana egenskaper att användningen av dem begränsas eller ibland helt förbjuds. Endast ett fåtal av de ämnen som kan förekomma i varor är begränsade eller förbjudna. Vissa ftalater, finns upptagna på begränsningslistan, men endast när de förekommer i leksaker, i halter över 0,1 vikt% (1000 mg/kg). Det gäller ftalaterna diethylhexylftalat (DEHP) dibutylftalat (DBP) och butylbensylftalat (BBP). Ftalaterna diisononylftalat (DINP), diisodecylftalat (DIDP) och di-n-oktylftalat (DNOP) är förbjudna att användas i leksaker och barnavårdsartiklar som barn kan stoppa i munnen om halten överskrider 0,1 vikt%.

Kandidatförteckningen uppdateras två gånger per år av den europeiska kemikaliemyndigheten, Echa. Vid förra uppdateringen i juni 2013 lyftes sex nya ämnen upp, vilket gör att det vid tillfället för besöken fanns 144 ämnen på kandidatförteckningen. Här finns ftalaterna DEHP, DBP, BBP, DIBP (Diisobutylftalat) och ytterligare några ftalater upptagna. Ämnen som kan föreslås till kandidatförteckningen är så kallade särskilt farliga ämnen (SVHC-ämnen, substances of very high concern). Deras egenskaper gör att de kan ge allvarliga och kvarstående effekter på människors hälsa och på miljön. Förteckningen innehåller ämnen som förväntas bli föremål för ytterligare reglering, genom till exempel haltbegränsningar i bilaga XVII till Reach eller genom förbud för vissa användningsområden, se nedan om bilaga XIV.

Bilaga XIV. Ämnen på kandidatförteckningen kan komma att flyttas till listan med ämnen som anses som så farliga att de måste ha tillstånd för att få användas (bilaga XIV). Om ett ämne inte får tillstånd att användas för något användningsområde blir det i princip förbjudet. Här finns i dag ftalaterna DEHP, DBP, BBP och DIBP upptagna. För dessa är ett slutdatum satt, 21 februari 2015. Efter detta datum får de inte användas utan tillstånd.

---

¹ REACH är en förkortning av Registration, Evaluation, Authorisation, and Restriction of Chemicals vilket på svenska betyder registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier.

Artikel 33, informationsplikt. Med kandidatförteckningen följer också ett utökat ansvar genom den så kallade informationsplikten. Regler om informationsplikten finns i artikel 33 i Reach och innebär att återförsäljare i alla led, även butiker, inom 45 dagar ska kunna svara på om en vara innehåller ett ämne på kandidatförteckningen om halten överstiger 0,1 vikt%. Yrkesmässiga användare ska få information direkt från sin leverantör.

1.4 Regler i annan EU-lagstiftning

POPs förordningen (EG nr 850/20049). POPs-förordningen begränsar användningen av långlivade organiska föroreningar. POPs-ämnen anses vara särskilt problematiska på grund av sina hälso- och miljöfarliga egenskaper. Kortkedjiga klorparaffiner är begränsade i POPs-förordningen

1.5 Lagstöd i miljöbalken

De allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken ställer krav på att verksamheter har en god egenkontroll. Det innebär att den som bedriver en verksamhet är skyldig att skaffa sig den kunskap och vidta de försiktighetsmått som behövs. Man är också skyldig att ersätta farliga produkter med mindre farliga, så långt det är möjligt. Regler om verksamheters egenkontroll finns i miljöbalken 26 kap 19 §. Återförsäljare av leksaker bör, för att ha en god egenkontroll, exempelvis ha kunskap om att farliga kemikalier kan finnas i varor och att vissa av kemikalierna är förbjudna i leksaker. De bör också ha rutiner för att undvika dessa kemikalier.

1.6 Projektets huvudsakliga mål

Med ovanstående som bakgrund utfördes detta tillsynsprojekt. De huvudsakliga målen med projektet var följande:

- Öka kunskapen om kemikalier i varor hos butiker som säljer PVC produkter.
- Undersöka butikernas egenkontroll genom att kontrollera vilka rutiner de har för att uppfylla informationskravet i Reach och vilka kemikaliekrav de ställer vid inköp av varor.
- Genom att låta analysera varor tillverkade av PVC undersöka om innehållet av ftalater och kortkedjiga klorparaffiner.

2 Genomförande

I varje kommun besöktes mellan tre och sju butiker. Sammanlagt besöktes 20 butiker, 19 varor skickade för analys.

Branschorganisationerna Svensk Handel och Plast- & Kemi företagen (numera IKEM Innovations- och kemiindustrierna i Sverige) informerades om projektet. Därefter skickades ett brev (bilaga 1) till butikerna med information om besöket. I brevet uttrycktes önskemål om att såväl butikschef som ansvarig för inköp och kemikaliefrågor skulle delta. Innan besöken fick butikerna också den checklista som sedan användes vid inspektionerna (bilaga 2).

Vid besöket informerades butikerna om varors betydelse för den diffusa spridningen av kemikalier och om den lagstiftning som gäller. För att ta reda på om butiken har den kunskap och de rutiner för som behövs för att uppfylla informationskravet i artikel 33 ombads de redovisa den information de kunde få fram om kemikalieinnehållet i två varor. En annan viktig fråga var att ta reda på om och hur butiken ställer kemikaliekrav vid inköp och uppmärksamma dem på vikten av att ställa krav.

Efter besöken har inspektionsrapporter skickats till butikerna. I de två fall varorna visat sig innehålla klorparaffiner har åtalsanmälningar gjorts. I de fall där ftalater på kandidatlistan påträffats kommer ärendet att lämnas till KemI för vidare handläggning och åtalsanmälan av de leverantörer som inte informerat butiken om att varorna innehöll ämnen på kandidatförteckningen i halter över 0,1 vikt%

Vid besöket köptes varor som vi misstänkte vara tillverkade av PVC-plast in för analys. De analyserades med avseende på ftalatinnehåll och kortkedjiga klorparaffiner. De ämnen som analyserades var desamma som KemI analyserat i PVC-produkter. Ftalatanalyserna utfördes av Eurofins. Kostnaderna för analyserna var 1900 kr per vara.

3 Resultat

3.1 Inspekterade butiker

Följande 20 butiker besöktes i projektet:

STOCKHOLM	GÖTEBORG	MALMÖ	HELSINGBORG
Uriform,	Hemtex	Lekosmek	Plantagen
Varsam	Åhléns	Grottan	Ödåkra uteplantor
Smarta saker	Edels Klädvaruhus	Justine och Juliette	Flowerteam
Träningspecialisten	NK Hemma	Biltema	
Lovestore	Badrumsgruppen	Jysk	
	Kondomeriet		
	Hisingens rör & VVS		

Av dessa butiker säljer fyra trädgårdsprodukter, sex säljer bland annat heminredning, fem säljer träningsredskap och fem är erotikbutiker.

Det antal leverantörer butikerna har varierar, några butiker har bara ett fåtal medan andra har många. Leverantörerna är både svenska och utländska.

3.2 Sammanställning av frågor och svar

Sex av 20 butiker bedöms ha kunskap om lagstiftningen. Åtta butiker uppgav att de känner till informationsplikten i artikel 33. Alla butikerna visste hur de skulle gå till väga för att få reda på mer information om en varas innehåll, vanligen genom att kontakta leverantören. De större kedjorna hänvisar frågor till huvudkontoret, som sedan svarar kunden. Kunskapen om vad de skulle göra fanns alltså trots att de inte kände till skyldigheten att informera enligt artikel 33. I några fall var det dock ändå tveksamt om butiken hade en tillräckligt bra rutin för att kunna hantera frågor från kunder.

Åtta företag ställer kemikaliekraV på de varor som köps in, framförallt de stora kedjorna har skriftliga avtal med sina leverantörer. Tre av dessa följer också upp kraven de ställer med egna analyser. Tolv butiker uppger att de inte ställer några kemikaliekraV. De kan dock ställa kraV på att få reda på material, t.ex. för att undvika PVC och latex. Att man frågar efter latex är på grund av att en del kunder är allergiska mot materialet.

I butikerna efterfrågades dokumentation som visade kemikalieinnehåll för en eller två plastvaror. Tolv butiker har skickat in dokumentation. Fyra har kommenterat dokumentationen och själva besvarat huruvida de bedömer att varorna klarar kemikaliekraVen. Fem har lämnat dokumentation för den ena vara eller lämnat otillräcklig dokumentation. Två företag har inte skickat in någon dokumentation alls. Ett företag fick informationen att varan var ftalatfri men analysen visade att den innehöll 66 % DIDP.

3.3 Analyser

Vid besöken på butikerna köptes totalt 19 varor av plast in och skickades för analys avseende ftalaterna i tabellen:

Analyserade ftalater	Upptagna på kandidatförteckningen	begränsade i leksaker, ej på kandidatförteckningen	POPs förordningen
di-(2-etylhexyl)ftalat DEHP	X		
di-butylftalat DBP	X		
bensylbutylftalat BBP	X		
dinonylftalat DINP		X	
didecylftalat DIDP		X	
di-n-oktylftalat DNOP		X	
diisobutylftalat DIBP	X		
Di (grenade C6-C8) alkylftalater	X		
Di (grenade och raka C7-C11) alkylftalater	X		
kortkedjiga klorparaffiner (C10-13)	X		X

Tabell 1: Redovisar de analyserade ftalaterna och vilka som är begränsade och upptagna i kandidatförteckningen.

Ftalaterna DEHP, DBP, BBP och DIBP är upptagna på kandidatförteckningen i halter över 0,1 vikt%. I fem av varorna (26 %) hittades en eller flera av dessa i halter över 0,1 vikt%. Den högsta halten DEHP var 17 % i en halkskyddsmatta.

I fem andra varor (26 %) hittades istället ftalaterna DINP och DIDP. Den högsta halten, 66 %, hittades i en sexleksak. DINP och DIDP är inte upptagna på kandidatförteckningen men förbjudna att användas i leksaker och barnvårdsartiklar som barn kan stoppa i munnen i halter över 0,1 vikt%

Klorparaffiner fanns i två halkskyddsmattor. I den ena var halten 0,24 % och den andra innehöll 0,13 %. Klorparaffiner får inte förekomma i varor.

4 Diskussion och slutsatser

4.1 Butikernas kunskap

De butiker som fått besök har fått ökade kunskaper om kemikalier i varor och om kemikalielagstiftningen. En förutsättning för att butikerna ska kunna jobba mer aktivt med kemikaliefrågor är att de vet hur de ska skaffa kunskap.

Om man vet att produkter kan innehålla kemikalier kan man också ställa krav på kemikalieinnehållet i de varor man köper in. Man har också bättre förutsättningar för att kunna föra en dialog med sina leverantörer t.ex. om hur avtal kan utformas och hur krav ska följas upp.

Det är viktigt att man skapar skriftliga rutiner kring sitt kemikaliearbete, både när det gäller hur man ska ställa kemikaliekrav och hur man hanterar informationsplikten.

4.2 Kemikaliekrav och informationsplikt

I detta projekt, liksom i tidigare projekt, har det visat sig att framförallt mindre butiker, litar på att leverantörerna uppfyller lagstiftningen. Leverantörerna har ett stort ansvar, dels när det gäller att veta vilken information som är relevant, dels när det gäller att tolka dokumenten. Om butiken inte kan få fram information om kemikalieinnehållet eller får felaktig information om en varus innehåll har de svårt att uppfylla informationsplikten.

En viktig förutsättning för att kunna få bort farliga kemikalier är att också företagen ställer krav på sina leverantörer och också följer upp dem. För att ha ett bra kemikaliearbete bör företagen ställa skriftliga krav på leverantörerna att de uppfyller Reach-lagstiftningen (inklusive informationsplikten) och annan lagstiftning som t.ex. POPs förordningen.

Ett problem för företagen är att de har svårt att veta hur kraven ska formuleras. Exempelvis kan det vara svårt att veta vad att ”uppfylla Reach” innebär. Kraven bör därför helst vara specifikt formulerade, och företagen bör själva ha definierat vad kraven faktiskt innebär, och vad som händer om de inte uppfylls. Ett bra kemikaliearbete bör också innefatta att företagen följer upp kraven, till exempel genom att göra stickprovskontroller.

4.3 Tillsynen när leverantörsledet

En viktig effekt av tillsynen i butiksledet är att den också når leverantörsledet. Tillsynen innebär att många leverantörer kontaktas, både av företagen, av förvaltningarna eller av Kemikalieinspektionen. Några företag uppger att, de efter våra besök, kommer att börja ställa kemikaliekrav. Flera företag hade

också läst på och kollat upp sina varor innan inspektionerna. Flera butiker uppgav att de, trots att de inte ställer kemikaliekrav, ändå försöker undvika vissa material. PVC är ett exempel, Latex ett annat. När det var möjligt, försökte de istället försöka välja andra material som till exempel silikon.

4.4 Innehåll av farliga kemikalier

Projektet visar att det fortfarande är vanligt förekommande att PVC-produkter innehåller ftalater och även förbjudna klorparaffiner förekommer. Fortsatt tillsyn av butiker och leverantörer som säljer produkter tillverkade av PVC behövs. Analyser är ett viktigt redskap för att kunna påvisa detta då den dokumentationen om varan kan vara både bristfällig och felaktig. Detta hade inte kunnat påvisas utan analyser. I några butiker valdes inte någon vara för analys. Det berodde antingen på att alla plastvaror var importerade, och för dessa har KemI tillsynsansvaret, eller att vi inte hittade någon vara som kunde misstänkas vara tillverkad av PVC.

Tillsynsprojektet har bidragit till direkt miljönytta genom att de varor där vi hittat förbjudna ämnen har plockats bort. De varor som innehöll klorparaffiner är inte tillåtna att sälja. Butikerna har informerats om detta och de har omgående plockat bort varorna från hyllorna. I en skrivelse har företagen ombetts redovisa hur de i fortsättningen kommer att arbeta för att förhindra att varor som innehåller förbjudna eller begränsade ämnen säljs. Produkter som innehåller ftalater upptagna på kandidatförteckningen i halter > 0,1 vikt% får visserligen säljas, men de som levererat produkterna är då skyldiga att ge butiken information om innehållet av sådana ämnen. Information om vilka leverantörer detta gäller kommer att lämnas till KemI för vidare handläggning.

Ungefär hälften av produkterna innehöll någon av de mjukgörare som ingick i analysen. Drygt 25 % innehöll DEHP, DBP och DIBP som är upptagna på kandidatförteckningen och som sannolikt inte kommer att vara tillåtna att användas efter 21 februari 2015. DINP och DIDP tycks vara de ftalater som i huvudsak ersätter dessa, men det finns också flera andra ersättningssubstanser. Analyslabbet redovisade, utanför analysuppdraget, förekomst av ytterligare substanser. T.ex. fann man klorparaffiner med längre kolkedjor, DINCH, DEHT och fenoler.

I de fall analysresultaten inte stämte med de resultat som företagen själva kunnat redovisa, har diskussioner förts med företagen om tänkbara orsaker. Det är också anmärkningsvärt att det påträffas ftalater, i produkter som uppges vara "ftalat-fria".

4.5 Erotikbutiker

En stor del av sortimentet i erotikbutikerna importerar butikerna själva, denna del har Kemikalieinspektionen tillsyn över. Erotikbutikerna uppger också att en mycket stor del av handeln sker via nätet. Detta är ett område som är svårt att kontrollera men utgör en viktig del om man ska minska spridningen av dessa ämnen. En stor svensk leverantör av erotikprodukter har hört av sig och undrat över vad effekterna blir om de inte levererar efterfrågad dokumentation till butikerna. De påpekar också att det är få leverantörer i denna bransch som kan dokumentera att lagen följs och att detta delvis kan bero på att denna typ av produkter inte tidigare kontrollerats. Det har funnits ett visst medialt intresse för projektet, framför allt kring erotikprodukter.

4.6 Samverkan

Storstädernas samverkan inom detta nya tillsynsområde är av stort värde. Det bidrar till en samordning av resurser och ger möjlighet att diskutera gemensamma bedömningar. Tillsynsarbetet får också större genomslag och leder till en mer enhetlig tillsyn.

Bilagor

Bilaga 1 Brev till butiker

Tillsynsbesök i er butik

Miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg kommer besöka butiker som säljer varor som är tillverkade av PVC-plast. Kommunerna, tillsammans med Kemikalieinspektionen, är de myndigheter som har tillsynsansvaret över kemikalier i varor. Vi på miljöförvaltningen i Stockholm kommer att besöka er butik någon gång under sommaren/hösten 2013. Cirka fem till tio butiker per kommun kommer att besökas.

Varor av PVC säljs hos många olika butiker i detaljhandeln. Några exempel på varor som kan vara tillverkade av PVC är antihalkmattor, duschdraperier, vaxdukar, träningsredskap, trädgårdsslangar och erotikprodukter. PVC-plast är ibland mjukgjord med ftalater, som kan vara både hälso- och miljöfarliga. PVC-plast kan också innehålla kortkedjiga klorparaffiner som är inte är tillåtna att användas.

Det här vill vi veta

Vid besöket bör butikschef och den som är ansvarig för inköp eller kemikaliefrågor vara med.

Vi vill veta hur ni går till väga om en kund vill veta om en vara ni säljer innehåller farliga kemikalier. En kund har, inom 45 dagar, rätt att få reda på om en vara innehåller kemikalier som finns på den lista som kallas "kandidatförteckningen". Dessa regler finns i den europeiska kemikalielagstiftningen Reach. Vi kommer att vilja veta vilka rutiner butiken har för att kunna svara på en sådan fråga från en kund.

För att se hur ni svarar på frågor från kunder om kemikalieinnehållet i en vara, kommer vi att be er att ställa frågor till era leverantörer eller ert huvudkontor om dokumentation för två olika varor. En av dessa varor kommer vi också att låta analysera. Miljöförvaltningen köper varan och står för analyskostnaderna.

Vi vill också veta hur ni gör för att försäkra er om att de varor ni säljer inte innehåller några förbjudna eller begränsade ämnen. Ställer ni till exempel några kemikaliekrav vid inköp av varor? Enligt miljöbalken ska ni som säljer varor ha kunskap om varan och veta om den innehåller farliga ämnen som skulle kunna skada människors hälsa eller miljön.

Vi ringer innan vi kommer

Vi kommer att ringa er innan besöket för att bestämma en tid. Vi kommer också skicka ut ett formulär med frågor om hur företaget arbetar med kemikaliefrågor.

Frågorna ska förhoppningsvis ge svar på hur butikerna gör för att försäkra sig om att varorna inte innehåller några förbjudna eller begränsade ämnen, vilka kemikaliekraV butikerna ställer vid inköp och hur man kan kontrollera att kraven följs. Det är bra om ni försöker svara på frågorna innan besöket.

Här hittar du mer information

På Kemikalieinspektionens hemsida, www.kemi.se, finns en del information. Där finns bland annat ett faktablad som heter "Reach och kemikalier i varor". Där kan ni också hitta kandidatförteckningen, och annan information om den europeiska kemikalielagstiftningen Reach.

Tillsynsavgift

När vi besöker butiker tar vi ut tillsynsavgift enligt en taxa som kommunfullmäktige beslutat om. Alla verksamheter – även butiker - ska själva bära de kostnader som hänger ihop med att vi kontrollerar att lagen följs. Detta är för att skattebetalarna inte ska behöva bekosta tillsynen av enskilda verksamheter.

Vi tar ut avgift för inspektionstiden, samt för förberedelser och efterarbete. För närvarande är avgiften 980 kr/timme. Mer information om tillsynsavgiften hittar du här <http://foretag.stockholm.se/Tillstand/Miljotaxa/>

Om ni har frågor, får ni gärna kontakta mig.

Vänliga hälsningar

Namn
Miljöinspektör

Bilaga 2 Checklista

Kemikalier i varor tillverkade av PVC

Inspektionsdatum:

Företagets namn

Organisationsnummer:

Faktureringsadress:

Närvarande:

Miljöförvaltningen

Företaget/titel

Allmänt om företaget

Kort beskrivning av företaget

(ex sortiment, fristående butik [antalet anställda] eller kedja, barnprodukter.)

1. Hur jobbar ledning med miljöfrågorna?

- a) Hur är ansvaret för miljö- och kemikaliefrågor organiserat?
(ligger ansvaret på butiken, eller på koncernen? Finns ansvarig organisation/person? Vilka befogenheter har respektive nivå i organisationen – egen budget, möjligheter att beställa tester, stoppa produkter?)
- b) Har företaget någon form av miljöcertifiering (EMAS, ISO 14001 etc.) Ja
 Nej
- c) Har företaget någon Miljöpolicy? Ja, Vad säger den? Nej

2. Känner ni till gällande lagstiftningen?

a) Hur skaffar ni kunskap?

Hur får (hämtar) ni information om miljö- och kemikaliefrågor samt om gällande lagstiftning inom miljö och kemikalieområdet? (Branschorganisation, Leverantörer, (samtliga eller enstaka) Myndigheter, Andra organisationer, Vilka?)

b) Reach

Känner ni till vilka krav Reach kan ställa på företag som hanterar varor?

Ja   Nej   Ja, även i butik

Känner ni till att visa kemiska produkter är begränsade eller förbjudna i vissa varor?

Ja   Nej   Ja, även i butik

Känner ni till vilken informationsskyldighet ni har gentemot kunder vad gäller ämnen på kandidatförteckningen?

Ja   Nej   Ja, även i butik

Hade ni hört talas om kandidatförteckningen innan vi kontaktade er?

Ja   Nej   Ja, även i butik

3. Information, krav & egenkontroll – leverantörer

a) Information

- Känner ni till om några av de varor ni säljer som kan vara behandlade med dessa extra farliga kemikalier? I så fall vilka varor, varugrupper och med vilka kemikalier?
- Vilka är era leverantörer? (Egen import/införsel? Stora multinationella företag? Små lokala leverantörer? Svenska tillverkare?)
- Diskuterar ni kemikalieinnehållet i era varor med era leverantörer?
 Ja   Nej
- Får ni miljörelaterad information från era leverantörer? Vilken?
 Ja   Nej
(se även fråga 2a)

b) Vilka krav ställer ni vid inköp?

- Ställer ni idag några krav på era leverantörer om att deras varor ska vara fria från några specifika farliga kemikalier? I så fall vilka?
- Är kraven muntliga eller skriftliga?

- Har ni en kemikalielista/avvecklingslista över ert produktsortiment?
(För att underlätta kontrollen kan företaget skapa en kemikalielista/avvecklingslista där information om kemikaliers farliga egenskaper finns samlad. Se över produktsortiment, börja med varor där risken är störst att det kan finnas farliga kemikalier)

c) Egenkontroll

- Hur följer ni upp era eventuella krav på kemikalieinnehållet i varor?
(Gör ni stickprovskontroller/analyser, begär ni in testrapport i samband med leveranser etc.)
- Har ni rutiner för att se till att era produkter uppfyller begränsningsreglerna i Reach bilaga XVII eller andra begränsningar?
- Har ni rutiner för att se till att era leverantörer ger er all information som de är skyldiga att tillhandahålla? (T.ex. om en produkt innehåller ett SVHC-ämne som finns på kandidatförteckningen? Har ni en kravspecifikation/avtal som de får skriva under?)

4. Information, krav & egenkontroll – kunder

Upplever ni krav från kunder att miljöanpassa ert sortiment?

Ja Nej

Har någon kund frågat om kemikalieinnehållet i några varor?

Nej Ja, angående?

Hur svarar ni på fråga från en kund om varan innehåller några farliga kemikalier? Var får ni informationen ifrån?

Finns det några nedskrivna rutiner för hur det skulle gå till? Visa!

Ja Nej

Finns muntliga rutiner för hur det skulle gå till? Redogör för dessa!

Ja Nej

Utbildar ni personalen om informationsrätt och kemikalieinnehåll?

Ja Nej

Känner ni till var ni hittar information om kandidatförteckningen, t. ex när nya ämnen kommer upp?

Ja Nej

5. Kemikaliekontroll – utvalda varor

För de utvalda varor enligt nedan ska ni redogöra för och visa dokumentation som visar att ni följer gällande bestämmelser:

1. *Informationsplikt och kandidatförteckning, artikel 33.* Ta fram dokumentation eller annat underlag som styrker varans innehåll (det vill säga, innehåller varan några ämnen på kandidatförteckningen?). Kunskap om varans innehåll är grundläggande för att kunna ge information till kund, inom 45 dagar. *Är kunden en yrkesmässig måste ni ha informationen tillgänglig direkt vid försäljningen av varan.*
2. *Begränsningar enligt bilaga XVII.* Utvalda varor bedöms kunna innehålla ämne som är reglerade på begränsningslistan. Ni ska ta fram dokumentation om varans innehåll som styrker att relevanta begränsningar i enlighet med bilaga XVII följs.

I svaret till miljöförvaltningen ska ni även redogöra för er tolkning/bedömning av den dokumentationen som ni överlämnar, för punkten 1 ”Hur svarar ni en kund som efterfrågar information om innehållet av särskilt farliga ämne” och gällande punkten 2 ”Kan ni säga att begränsningar följs utifrån inkommen dokumentation.”

Produkt 1:

Vara:

Produktnamn:

Leverantör:

Produkt 2:

Vara:

Produktnamn:

Leverantör:

Vara vald för analys:

Publikationer utgivna av Göteborgs Miljöförvaltning

Rapporter (ISSN 1401-2448):

- R 2014:1 Årsrapport 2013
R 2014:2 Inventering av alger på grunda hårbotten i Göteborgs skärgård
R 2014:3 Inventering av grunda mjukbotten i Göteborg 2013
R 2014:4 Varor i lågprissegmentet - tillsyn över detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2014:5 Budget 2014
R 2014:6 Bottenfauna i Göteborgs kommun 2013
R 2014:7 Metaller i vattendrag 2013
R 2014:8 Metaller i vallgravsfisk 2013
R 2014:9 PVC-produkter - tillsyn över detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg, Helsingborg och Stockholm
- R 2013:1 Årsrapport 2012
R 2013:2 Metaller i vattendrag 2012
R 2013:3 Bottenfauna i Göteborgs kommun 2012
R 2013:4 Metaller i vallgravsfisk 2012
R 2013:5 Sumpskogar och lövlundar i Göteborgs kommun. Inventering av ett urval av områden
R 2013:6 Insekter i ruderatmarker och kraftledningsgator i Göteborgs kommun
R 2013:7 Luftkvaliteten i Göteborgsområdet. Årsrapport 2012
R 2013:8 Ekologisk landskapsanalys - en pilotstudie
R 2013:9 Miljörapport 2012. En beskrivning av miljötillståndet i Göteborg
R 2013:10 Riktvärden och riktlinjer för utsläpp av förorenat vatten till recipient och dagvatten i Göteborg
R 2013:11 Kemikalier i ytterkläder - tillsyn över detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2013:12 Skyddsvärda träd i Göteborgs kommun
- R 2012:1 Årsrapport 2011
R 2012:2 Utbredning och förekomst av alger på hårbottenmiljöer i Göteborgs skärgård
R 2012:3 Förekomst av TBT i sediment från småbåtshamnar och dess effekt på nätsnäckor
R 2012:4 Inventering av dagaktiva fjärilar i Göteborgs kommun 2011
R 2012:5 Inventering av trollsländor i Göteborgs kommun 2011
R 2012:6 Inventering av hasselsnok (*Coronella austriaca*) i Göteborgs kommun 2011
R 2012:7 Transplantering av lunglav *Lobaria pulmonaria* i sex skogsbestånd i Göteborg 1994 – 2011
R 2012:8 Kemikalier i möbler - tillsyn hos möbelhandel. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2012:9 Metaller i vallgravsfisk 2011. Ett samarbete mellan Göteborgs Naturhistoriska museum och Göteborgs Stads miljöförvaltning
R 2012:10 Bottenfauna i Göteborgs kommun 2011
R 2012:11 Metaller i vattendrag 2011
R 2012:12 Luftkvaliteten i Göteborgsområdet. Årsrapport 2011
R 2012:13 Kunskapen om Reach hos nedströmsanvändare av kemikalier. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2012:14 Distribution av färdigförpackad mat inom hemtjänsten
R 2012:15 Budget 2012
R 2012:16 Kunskapsförsörjning och samordning av det tobaksförebyggande arbetet i Göteborg
R 2012:17 Kunskapsförsörjning och samordning av tobaksförebyggande insatser. Utvärdering av ett projekt i Göteborgs Stad
R 2012:18 Tema: Tobaksprevention och in-vandrargrupper – fortsättningsprojekt (TTI)
R 2012:19 Tobaksprevention och invandrargrupper Utvärdering av ett fortsättningsprojekt i Göteborgs Stad
R 2012:20 Nationell konferens Tobak eller Hälsa – måluppfyllelse till år 2014 bland de grupper som röker mest
R 2012:21 Utvecklad tillsyn på skolgårdar med mål att alla skolgårdar i Göteborg skall vara rökfria
R 2012:22 Tobakspreventiva insatser i mångkulturell miljö. En intervjuundersökning om kunskap och attityder
R 2012:23 Miljörapport 2011. En beskrivning av miljötillståndet i Göteborg
R 2012:24 Kemikalier i leksaker. Tillsyn av detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2012:25 Miljö- och klimatnämndens budget 2013
R 2012:26 Metaller i smycken - Tillsynsprojekt i samarbete mellan Göteborg, Malmö och Stockholm

Stockholms
stad

